

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

Εισαγωγή

Λίγα λόγια για τον Χρηματοπιστωτικό Εγγραμματισμό στα Σχολεία

Ο χρηματοπιστωτικός εγγραμματισμός αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ένα σημαντικό εφόδιο ζωής. Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) ορίζει τον χρηματοπιστωτικό εγγραμματισμό ως τον συνδυασμό χρηματοπιστωτικής συνειδητοποίησης, γνώσης, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών απαραίτητων για τη λήψη ορθολογικών χρηματοπιστωτικών αποφάσεων και κατ' επέκταση για την επίτευξη προσωπικής ευημερίας.

Ο χρηματοπιστωτικός εγγραμματισμός επιτυγχάνεται μέσω της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης, η οποία θα πρέπει να ξεκινάει το συντομότερο δυνατό στη ζωή ενός ανθρώπου και να συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια αυτής. Η αναγκαιότητα αυτή γίνεται ακόμα πιο επιτακτική καθώς οι ραγδαίοι ρυθμοί ανάπτυξης, οι νέες τεχνολογίες και κυρίως η παγκόσμια αλληλεπίδραση συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πολύπλοκου και ιδιαίτερα δυναμικού περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά καλούνται να ενταχθούν ομαλά και να μάθουν να ζουν ως ανεξάρτητοι πολίτες.

Σύμφωνα με το Κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (EACEA, Eurydice, 2012), «Αναπτύσσοντας Βασικές Ικανότητες στο Σχολείο στην Ευρώπη. Προκλήσεις και Ευκαιρίες Πολιτικής», η βελτιωμένη προσαρμογή των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ανάγκες της οικονομίας και της σύγχρονης κοινωνίας βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης για την εκπαιδευτική πολιτική σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην προσπάθεια να υπερκεραστούν οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής, οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης έχει επαναδιατυπωθεί με έμφαση η σημασία των οικονομικών δεξιοτήτων των μαθητών για την ανάπτυξη και την ευημερία.

Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Εθνικά Υπουργεία Παιδείας αποδίδουν μεγάλη έμφαση στην προώθηση της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης στα σχολεία αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία, με σκοπό την ενίσχυση του επιπέδου του αποκαλούμενου χρηματοπιστωτικού εγγραμματισμού (financial literacy).

Γιατί η Χρηματοπιστωτική Εκπαίδευση έχει σημασία;

Η χρηματοπιστωτική εκπαίδευση οδηγεί στη βελτίωση της ατομικής συμπεριφοράς περί τα χρηματοοικονομικά και κατά συνέπεια έχει θετικές επιπτώσεις στο σύνολο της κοινωνίας. Αντίθετα, οι λανθασμένες χρηματοοικονομικές αποφάσεις οδηγούν σε καταστάσεις με μακροπρόθεσμο αρνητικό αντίκτυπο, τόσο για το άτομο που έλαβε την απόφαση, όσο και την οικογένειά του, τον κοινωνικό του περίγυρο και την κοινωνία εν τέλει.

«Τα περισσότερα από τα προβλήματά μας βασίζονται στα οικονομικά. Τα χρήματα είναι πάντα ένα ζήτημα, πρέπει να εξασφαλίσω ότι και οι δύο γονείς μου οι οποίοι είναι πια μεγάλοι σε ηλικία και δεν μπορούν να εργάζονται, τρέφονται σωστά, μπορούν να έχουν την περιθαλψη που τους είναι αναγκαία ενώ οι ίδιοι δεν έχουν την δυνατότητα να πληρώσουν για αυτά. Δεν κερδίζω όμως αρκετά χρήματα για να μπορώ να τους τα διαθέσω όλα αυτά». Αυτά είναι τα λόγια του 35χρονου άνδρα από την αφρικανική χώρα Λεσότο, σε μια συνέντευξη που έδωσε στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNCDF Making Access Possible), ο οποίος ασχολείται με το να ενθαρρύνει τους παρόχους χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να παραδίδουν προϊόντα και υπηρεσίες σε ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού, όπως επίσης και να ενθαρρύνει τους υπεύθυνους χάραξης της οικονομικής πολιτικής και των ρυθμιστικών αρχών να αναπτύξουν ένα στρατηγικό όραμα για την οικονομική ένταξη των κοινωνικά αδύναμων ομάδων.

Οι καταναλωτές με χαμηλό εισόδημα πρέπει να παίρνουν πολύπλοκες οικονομικές αποφάσεις ακόμη πιο συχνά από αυτούς με ένα μεσαίο ή υψηλό εισόδημα, λόγω των περιορισμένων και ακανόνιστων εισοδημάτων τους. Σε πολλές χώρες του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρώπης, πολλοί εργαζόμενοι χάνουν το 40% και πλέον του εισοδήματός τους λόγω των δανειακών τους υποχρεώσεων. Η υπερχρέωση των νοικοκυριών αποτελεί συχνά δείκτη όχι μόνο της φτώχειας αλλά και του περιορισμένου οικονομικού (χρηματοπιστωτικού) εγγραμματισμού.

Πρόσφατη έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) αναφορικά με τον Χρηματοπιστωτικό Εγγραμματισμό, που παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 2016, έδειξε ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό των πολιτών μπορεί να εκτελέσει απλές χρηματοοικονομικές πράξεις και να κατανοήσει βασικές επενδυτικές έννοιες και κανόνες. Η Ελλάδα καταγράφεται ως μια από τις χώρες όπου η πλειονότητα των κατοίκων της λογίζονται ως οικονομικά αναλφάβητοι. Το ποσοστό των οικονομικά αναλφάβητων στη χώρα μας αγγίζει το 55%, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ τοποθετείται στο 48% (Standard & Poor's, 2014).

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

4

Εισαγωγή

Οι ερευνητές του ΟΟΣΑ λοιπόν κατέληξαν σε συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής για να αναστραφεί αυτή η κατάσταση, όπως για παράδειγμα την ενσωμάτωση της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης στα σχολεία, ώστε να βελτιωθεί η χρηματοοικονομική γνώση συνολικά, να καθιερωθούν από τα σχολεία αλλά και από την οικογένεια υγιείς χρηματοοικονομικές συνήθειες (αποταμίευση, προϋπολογισμός, μακροπρόθεσμος χρηματοοικονομικός σχεδιασμός) και τέλος, να γεφυρωθεί η διαφορά χρηματοοικονομικής γνώσης μεταξύ των δύο φύλων.

Ο Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός και οι Παγκόσμιοι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Τα συμπεράσματα αυτά συζητήθηκαν και ενσωματώθηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στην «Ατζέντα 2030» και τους 17 Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ένα καθολικό πλαίσιο που θα βοηθήσει όλες τις χώρες στην εξάλειψη της φτώχειας και την επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέχρι το 2030.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρωτοστάτησε στη διαδικασία αυτή και έχει δεσμευθεί να προωθήσει το θεματολόγιο των 17 Στόχων της «Ατζέντα 2030», τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες όπως, μεταξύ άλλων, τη στρατηγική για την κυκλική οικονομία που στοχεύει στη δημιουργία βιωσιμότερων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης όσο και στο πλαίσιο των εξωτερικών της πολιτικών, στηρίζοντας τις προσπάθειες υλοποίησής του σε άλλες χώρες, κυρίως σε όσες έχουν περισσότερο ανάγκη.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

5

Εισαγωγή

Οι 17 Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και οι 169 συνδεδεόμενοι υποστόχοι τους επιτυγχάνουν την ισορροπία μεταξύ των τριών διαστάσεων της Βιώσιμης Ανάπτυξης - περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική - καθώς επεκτείνονται σε τομείς όπως η φτώχεια, η ανισότητα, η επισιτιστική ασφάλεια, η υγεία, η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, η οικονομική ανάπτυξη, η απασχόληση, οι υποδομές, η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, η κλιματική αλλαγή, αλλά και η ισότητα των φύλων, οι ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη και η λογοδοσία των θεσμών.

Αποτελούν ένα νέο, μεγαλόπνοο σχέδιο δράσης, το οποίο υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, θέτοντας τις βάσεις για τερματισμό της φτώχειας, μείωση των ανισοτήτων και καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, με τη συμμετοχή όλων των χωρών, των εμπλεκόμενων φορέων και όλων των πολιτών.

Ένας από τους 17 Παγκόσμιους Στόχους και ίσως από τους πιο φιλόδοξους είναι και ο Στόχος 8 ο οποίος αφορά την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομική ανάπτυξη. Στους υποστόχους που πρέπει να επιτευχθούν σε παγκόσμιο επίπεδο έως το 2030 συμπεριλαμβάνεται και η δέσμευση των Κρατών Μελών του ΟΗΕ για την ενίσχυση της ικανότητας των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

8

ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

6

Εισαγωγή

Στο ερώτημα λοιπόν:

Γιατί ο Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός έχει σημασία;

Η απάντηση είναι απλή.

Όταν το άτομο χάνει την οικονομική του ασφάλεια και την οικονομική του υγεία, οι επιπτώσεις διαχέονται και στην κοινωνία που αυτό μετέχει, αποσταθεροποιώντας την συλλογικά και υποθηκεύοντας το μέλλον της - την ίδια την υπόστασή της.

Αυτό, με τη σειρά του, καθιστά το πρόβλημα του οικονομικού αναφραβητισμού πιο πιεστικό και οξύ, καθώς οι αναλφάβητοι επί των οικονομικών πολίτες είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κινδύνους όπως απώλεια εισοδήματος, άκριτο δανεισμό, απώλεια συντάξεως και εν τέλει, λανθασμένο οικογενειακό προγραμματισμό.

Το εργαλείο με το οποίο το άτομο μπορεί να υπερασπίσει και να προασπίσει την οικονομική του ασφάλεια και υγεία και κατ' επέκταση εκείνη της κοινωνίας που αποτελεί μέλος της, είναι ο Χρηματοοικονομικός-Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός (economic ή financial literacy).

Τα προγράμματα χρηματοπιστωτικού εγγραμματισμού μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μείωση των οικονομικών ανισοτήτων, σε βάθος χρόνου, και να δημιουργήσουν ισχυρά πλαίσια χρηματοοικονομικής προστασίας των καταναλωτών προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι τελευταίοι ενημερώνονται και κατανοούν τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που έχουν στη διάθεσή τους. Εάν οι πολίτες - καταναλωτές δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι για να λαμβάνουν σωστές αποφάσεις κατά την επιλογή και χρήση χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών, καμία καινοτομία και καμία προσπάθεια ανάπτυξης δεν πρόκειται να γεφυρώσει αυτό το κενό. Σε αυτό το πλαίσιο, η διδασκαλία βασικών οικονομικών και χρηματοπιστωτικών όρων θα πρέπει να αποτελεί εθνικό στόχο σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού μας συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας.

Μια τέτοια πρωτοβουλία θα δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές, από πολύ νωρίς, να μπορούν σε ατομικό αλλά και συλλογικό επίπεδο να αναπτύξουν μία κριτική σκέψη έναντι οποιουδήποτε θα επιθυμούσε να εκμεταλλευτεί την έλλειψη των οικονομικών τους γνώσεων, δίνοντάς τους ανέφικτες υποσχέσεις. Παράλληλα, οι μελλοντικοί πολίτες θα μπορούν να αξιολογούν πλέον με γνώση τις πιθανές επιλογές οικονομικού σχεδιασμού του δικού τους παρόντος και μέλλοντος.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 7

Εισαγωγή

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών στον Χρηματοπιστωτικό Εγγραμματισμό

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών ενστερνιζόμενη την πολύ μεγάλη σημασία της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης αφενός μεν ως ενός αποτελεσματικού εργαλείου προστασίας των ίδιων των αποδεκτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και αφετέρου ως ενός μέσου για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών από τα μέλη της, προωθεί συστηματικά ποικίλες συναφείς δράσεις στον τομέα αυτό. Ειδικότερα:

- Συμμετέχει ενεργά στις σχετικές με τη θεματική αυτή πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, όπως η κατ' έτος Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Χρηματοπιστωτικής Εκπαίδευσης, η οποία έχει ως στόχο την ευαισθητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, αλλά και των πολιτών ως προς τη χρηματοπιστωτική εκπαίδευση με έμφαση σε δράσεις για μαθητές 7-18 ετών.
- Είναι μέλος του Σωματίου Επιχειρηματικότητας Νέων/**Junior Achievement Greece** και υποστηρίζει εδώ και μια δεκαετία το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Τράπεζες σε Δράση, το οποίο απευθύνεται σε μαθητές Λυκείου και υλοποιείται από εθελοντές-στελέχη τραπεζών με στόχο να δώσει στους μαθητές την ευκαιρία να αποκτήσουν βασικές χρηματοπιστωτικές γνώσεις και δεξιότητες χρήσιμες για να διαχειρίζονται τα οικονομικά τους ως ενημερωμένοι καταναλωτές και να διεκδικούν τους ορίζοντές τους ως μελλοντικοί επαγγελματίες.
- Συμμετέχει στο **Διεθνές Δίκτυο για τη Χρηματοπιστωτική Εκπαίδευση του ΟΟΣΑ** (International Network on Financial Education) ως συνδεδεμένο μέλος.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ
ΣΤΟΧΟΣ

8

ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ &
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

education / participation / community engagement

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΩ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ 8

Αξιοπρεπής Εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη

Το εκπαιδευτικό τμήμα του QualityNet Foundation συμβάλλει στη δημιουργία των ενεργών πολιτών του αύριο μέσα από την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων και δράσεων.

Τηλ.: 210-6898593, e-mail: info@qualitynet.gr

www.inactionforabetterworld.com

www.qualitynetfoundation.org

